

Motion till riksdagen
2005/06:L313

av **Göran Hägglund m.fl. (kd)**

Äktenskap och stabil familjegemenskap

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut	2
1 Kristdemokraternas syn på äktenskapet	2
2 Nuvarande lagstiftning	3
3 Argument för den rådande äktenskapslagstiftningen	5
3.1 Barnen	5
3.2 Kulturella aspekter	6
3.3 Internationella rättsförhållanden.....	6

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en medveten vilja till stärkt familjegemenskap markeras genom äktenskapet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnkonventionen bör tillgodoses i all samlevnadslagstiftning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upphäva lagen om homosexuellas rätt att prövas som adoptivföräldrar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upphäva de lagrum som trädde i kraft den 1 juli 2005 angående utförande av assisterad befruktning beträffande en kvinna som är partner eller sambo med en annan kvinna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utredningen om könsneutrala äktenskap skall läggas ned.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att man vid utformningen av regler om skatter och sociala förmåner skall undvika att ge reglerna ett sådant innehåll att människor förlorar ekonomiskt på att gifta sig eller vinner ekonomiskt på att skilja sig.

1 Kristdemokraternas syn på äktenskapet

Enligt barnkonventionens inledning är familjen ”den grundläggande enheten i samhället och den naturliga miljön för alla dess medlemmar och särskilt betydelsefull för barnens utveckling och välfärd”. Därför bör familjen ”ges nödvändigt skydd och bistånd så att den till fullo kan ta på sig sitt ansvar i samhället”. I barnkonventionens inledning står också att ”barnet, för att kunna uppnå en fullständig och harmonisk utveckling av sin personlighet, bör växa upp i en familjemiljö, i en omgivning av lycka, kärlek och förståelse”.

Storbritanniens premiärminister Tony Blair har uttryckt det som att ”familjen är basen för varje anständigt samhälle. Vi borde i samband med varje politiskt beslut undersöka vilka effekterna blir för familjen, för att på så sätt kunna utröna hur familjen kan stärkas och hållas samman”.

Kristdemokraterna anser att stabila och fungerande familjer är ytterst angelägna för både barn och vuxna och en förutsättning för ett gott samhälle. Äktenskapet är den tryggaste juridiska formen för samlevnad mellan man och kvinna. Samhället ska i opinionsbildning och lagstiftning framhålla att en medveten vilja till stabil familjegemenskap bäst markeras genom äktenskapet. Parter som inte ingår äktenskap men som vill reglera sin samlevnad ska kunna ingå frivilliga civilrättsliga avtal.

Det är myndigheternas uppgift att skapa förutsättningar för att barn ska kunna få växa upp med sina biologiska föräldrar. Lagar och regler ska utfor-

mas på ett sätt så att de gynnar familjebildning och stabila relationer, och barnkonventionen bör tillgodoses i all samlevnadslagstiftning. Äktenskapets ändamål är primärt omsorg om barnen. Alla barn har rätt att få omsorg och omvårdnad av sina båda biologiska föräldrar, eftersom dessa båda är ansvariga för barnets tillblivelse och existens. Äktenskapet är alltså till för att så långt som möjligt ge barnen ett rättsligt och kärleksfullt sammanhang – en ”familjemiljö” med barnkonventionens terminologi – som säkrar deras rättigheter visavi sina biologiska föräldrar och tydliggör föräldrarnas skyldigheter. Att slå vakt om äktenskapet är således att slå vakt om barnens rättigheter. Även om föräldrarna inte lever tillsammans kvarstår de moraliska rättigheterna och skyldigheterna visavi barnen.

2 Nuvarande lagstiftning

I dagens Sverige finns följande samlevnadsformer lagreglerade: äktenskap, samboförhållande och registrerat partnerskap. Tidigare fanns två olika sambolagar – lagen om homosexuella sambor och lagen om sambors gemensamma hem. Dessa två lagar har nu förts samman i en könsneutral sambolag som trädde i kraft den 1 juli 2003. Äktenskap regleras främst i äktenskapsbalken och registrerat partnerskap i lagen om registrerat partnerskap.

Hösten 2002 väcktes ett antal motioner i riksdagen under allmänna motionstiden med yrkanden om en könsneutral äktenskapslagstiftning. Under våren 2003 i samband med ärendets hantering i riksdagens lagutskott begärdes där företräde från ett antal organisationer som anförde olika skäl för att behålla äktenskapet i sin nuvarande form. Lagutskottet bordlade ärendet. Hösten 2003 väcktes ytterligare motioner med yrkanden i frågan. I mars 2004 bereddades ärendet på nytt i lagutskottet. Då beslutades att en utredning skulle tillsättas. Till utskottets kansli har inkommit nära 60 000 namnunderskrifter från personer som protesterar mot könsneutral äktenskapslagstiftning och som vill att äktenskapet även fortsättningsvis ska vara en juridisk samlevnadsform mellan en man och en kvinna.

Regeringen beslutade den 27 januari 2005 att en särskild utredare ska ta ställning till om par av samma kön bör kunna ingå äktenskap (dir. 2005:6). Uppdraget ska redovisas den 30 mars 2007.

Sambolagen tillämpas utan något särskilt anmälningsförfarande. Kristdemokraterna ifrågasätter om det är den bästa konstruktionen för att skydda den svagare parten i ett samboförhållande. Vi menar också att det är principiellt tveksamt att en tämligen omfattande familjerättslig lagstiftning blir tillämplig på par utan att de själva har avsett detta eller ens i förväg är medvetna om att lagens bestämmelser blir tillämpliga på deras förhållande. Parter som inte ingår äktenskap men som vill reglera sin samlevnad ska kunna ingå frivilliga civilrättsliga avtal.

Inom social- och skatterätten, liksom i föräldrabalken, har lagstiftaren strävat efter att så långt som möjligt behandla samboende under äktenskapsliknande förhållanden på samma sätt som makar. I praktiken kan det dock vara

Fel! Okänt namn på

svårt att avgöra om ett samboende är äktenskapsliknande. Lagstiftaren har därför valt att uppställa särskilda rekvisit för att likställa samboförhållanden med äktenskap. Ett vanligt rekvisit är det som framgår i 2 kap. 20 § inkomstskattelagen: ”Bestämmelser om makar skall tillämpas också på sambor som tidigare har varit gifta med varandra eller som har eller har haft gemensamma barn.”

Kristdemokraterna anser, för barnens skull, att samhället i opinionsbildning och lagstiftning ska framhålla att en medveten vilja till stabil familjeemenskap bäst markeras genom äktenskapet. I proposition 1973:32 om äktenskapets ingående och upplösning sägs också uttryckligen att man vid utformning av regler om skatter och sociala förmåner bör undvika att ge reglerna ett sådant innehåll att människor förlorar på att gifta sig eller vinner på att skilja sig.

Alla människor har lika värde oavsett kön, ålder, social position, etnisk och religiös tillhörighet eller sexuell identitet. Men frågan om äktenskap och partnerskap kan inte ses som en människovärdesfråga. Homosexuella par i Sverige får sedan 1995 registrera sitt partnerskap med samma rättsliga skydd som gifta. Att olika juridiska samlevnadsformer har olika benämningar och regleras med olika lagar är inte diskriminerande, och ingen missgynnas av den ordningen.

För närvarande är de viktigaste rättsliga skillnaderna mellan äktenskap och registrerat partnerskap följande:

- Rätten till registrering av partnerskap är beroende av parternas anknytning till Sverige. Registrering får ske om en av parterna har hemvist här i landet sedan minst två år eller en av parterna är svensk medborgare med hemvist här i landet. För att ingå äktenskap inför svensk myndighet uppställs däremot inte några sådana anknytningskrav.
- Vid registrering av partnerskap kan inte dispens ges från minimiåldern 18 år. Detta är möjligt vid ingående av äktenskap.
- Registrerat partnerskap kan endast ingås genom särskilt förordnade personer i borgerlig regi. Det är således inte möjligt för ett samfund att via Kammarkollegiet få partnerskapsförrättare förordnade, vilket är ordningen för vigselförrättare.

Kristdemokraterna anser att den substantiella juridiska skillnaden mellan partnerskap och äktenskap ska utgå från barnperspektivet. Varje barn har de facto en mamma och en pappa. Äktenskapet är en trygg juridisk form som skapar stabilitet mellan makarna och därmed utgör en grundtrygghet för barnen. I konsekvens med detta synsätt är det viktigt att lagstiftaren så långt som möjligt medverkar till att ge alla barn tillgång till sina biologiska föräldrar och till en uppväxt med en mamma och pappa som vuxna förebilder. Vi finner det orimligt att lagstiftaren – riksdagen – tar på sig uppgiften och ansvaret att aktivt beröva ett barn dess rätt till sina båda biologiska föräldrar. I konsekvens med detta anser vi att lagstiftningen om rätt för homosexuella att prövas som adoptivföräldrar ska rivas upp tillsammans med de regler om assisterad befruktning för lesbiska par som trädde i kraft den 1 juli 2005. Vidare ska utredningen om könsneutrala äktenskap upphöra. Genom dessa regler har

lagstiftningen blivit inkonsistent. Inom alla övriga delar av familjerätten betonas barns rätt till föräldrar av olika kön, exempelvis i frågor om faderskap, vårdnad och umgänge.

3 Argument för den rådande äktenskapslagstiftningen

3.1 Barnen

Familjer med äktenskapet som grund är stabilare än förhållanden som vilar på andra juridiska samlevnadsformer. Enligt all tillgänglig statistik är det större risk att barn till föräldrar som är sambor får uppleva att föräldrarna separerar jämfört med barn vars föräldrar är gifta. Vid en separation är risken givetvis större att barnet förlorar kontakten, helt eller delvis, med den ena föräldern. Barn har störst möjligheter att utvecklas och mogna på ett positivt sätt i en stabil familjemiljö.

Barn har genom FN:s barnkonvention rätt att, så långt som möjligt, ha vetskap om sina föräldrar och att bli vårdade av dessa. Ett av äktenskapets ursprungliga ändamål är omsorgen om barnen. Alla barn har rätt att bli omhändertagna och omvårdade av sina båda biologiska föräldrar eftersom dessa båda är ansvariga för barnets tillblivelse och existens. Äktenskapet är alltså till för att så långt det är möjligt omge barnen med ett rättsligt och etiskt sammanhang – en ”familjemiljö” med barnkonventionens terminologi – som säkrar deras rättigheter visavi sina biologiska föräldrar och tydliggör föräldrarnas skyldigheter. Att slå vakt om äktenskapet är därför att slå vakt om barnens rättigheter.

Ett motargument som förekommit i debatten är att även homosexuella har barn och att man inte värnar om alla barn om man förespråkar en ordning där homosexuella inte har möjligheten att ingå äktenskap. Det är emellertid viktigt att betona att föräldraansvaret alltid finns hos de biologiska föräldrarna. De biologiska föräldrarna är de som har det moraliska ansvaret för sina barn, och som barnen har sina naturliga rättigheter gentemot. Andra vuxna kan ha en viktig roll gentemot barnen och kan även vara barnens vårdnadshavare, men föräldraansvaret ska man i princip inte kunna frånsäga sig.

Vid en adoption uppstår en undantagssituation där föräldraansvaret helt och fullt övertas av de nya föräldrarna. Principen är då att försöka efterlikna, så långt det är möjligt, det förhållande som barnet förlorat. Det bör också påpekas att vid en adoption bryts, juridiskt sett, alla band med de biologiska föräldrarnas anförvanter. Avsteg från grundregeln att alla barn behöver och har rätt till både mamma och pappa kan ibland vara motiverade, för barnets bästa. En helt annan fråga är att göra sådana avsteg till förutsättning för barnets tillblivelse.

Fel! Okänt namn på

3.2 Kulturella aspekter

Äktenskapet som institution bör bevaras som juridisk gemenskap även utifrån kulturella aspekter. Äktenskapet är en del av vårt kulturella arv och har under lång tid varit en benämning på en samlevnadsform mellan man och kvinna. Som tidigare anförts har äktenskapet en stabiliserande funktion och äktenskapet som sådant är därför förknippat med positiva värden.

Registrerat partnerskap är en juridisk samlevnadsform som i princip har samma rättsliga konsekvenser som äktenskapet (se ovan). Det finns ingen anledning att ändra innebörden av ett invariant begrepp bara för förändringens egen skull.

Att registrerat partnerskap inte kallas äktenskap och vice versa är inte diskriminering. Ingen part missgynnas – de rättsliga konsekvenserna av äktenskap och registrerat partnerskap är, som nämnts, i det närmaste identiska. Det är inte heller diskriminering att heterosexuella inte får registreras som partner. Alla ska vara lika inför lagen som individer. Detta är dock inte samma sak som att likställa alla relationer. Inte heller är det ett uttryck för diskriminering mot homosexuella par att anse att barn har rätt till föräldrar av båda könen. Att man uppställer kriterier i vissa fall är inte i sig diskriminerande. Sambopar får inte gemensamt anta adoptivbarn och man måste som huvudregel ha fyllt 25 år för att vara aktuell som adoptivförälder. Dessa kriterier är inte diskriminerande enbart för att de är särbehandlande.

3.3 Internationella rättsförhållanden

De viktigaste internationella konventionerna, FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter samt Europakonventionen för mänskliga rättigheter, är tydliga. Äktenskapet är en grundläggande rättighet som ingås av en vuxen man och en vuxen kvinna. Bakgrunden är den betydelse för familjebildningen och den biologiska fortplantningen som strukturellt är knuten till äktenskapet. Barn har genom FN:s barnkonvention rätt att, så långt som det är möjligt, ha vetskap om sina föräldrar och att bli vårdade av dessa. Tvärtemot vad som ibland hävdas så omfattar inte dessa konventioner samkönade parförhållanden. Inte heller medför den rättspraxis som utvecklats på området på senare tid någon förändring på den punkten. Enligt FN:s kommitté för mänskliga rättigheter kan inte en fördragsslutande stats vägran att tillåta samkönade par att ingå äktenskap anses utgöra konventionsbrott.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2005

Göran Hägglund (kd)

Stefan Attefall (kd)

Mats Odell (kd)

Johmy Gylling (kd)

Ragnwi Marcelind (kd)

Yvonne Andersson (kd)

Maria Larsson (kd)

Inger Davidson (kd)

Helena Höj (kd)

Chatrine Pålsson (kd)